

Д.Д. Шеховцова, канд. екон. наук (ХНУРЕ, Харків)

ВИЗНАЧЕННЯ СУТІ КАТЕГОРІЇ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА» ДЛЯ ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ

Відповідно до Указу президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» постановлено дотримання цілей за наступними векторами: економічний, соціальний, екологічний. Насамперед, ці вектори взаємопов'язані та взаємообумовлені чинниками, які впливають один на одного у глобальній системі, а тому потребують збалансованості у своєму розвитку. Головна мета бізнесу актуального часу – це активне сприяння досягненню цих цілей, оскільки проблеми національних інтересів вже давно вийшли на глобальний рівень. Однак, для відповідності викликам і трендам розвитку світу, насамперед, необхідно захистити бізнес від ризиків та загроз внутрішнього та зовнішнього впливу, тому питання формування економічної безпеки підприємства для функцій управління бізнесом набуває актуального значення.

Питанню визначення суті категорії «економічна безпека підприємства» приділено увагу вітчизняних та зарубіжних вчених. Погоджуємось із науковцями О.О. Сосновською та М.О. Житар, які, наголошуючи на глобалізації економіки як тенденції розвитку суспільства, констатують необхідність розгляду категорії «економічна безпека» на рівні підприємства, оскільки «враховуючи комплементарний характер взаємозв'язку між рівнями економічної безпеки на макро- мезо- та мікрорівнях, слід зазначити, що безумовною запорукою досягнення економічної безпеки на вищих рівнях ієрархії є її забезпечення у системах нижчого рівня» [1, с. 128]. Досліджуваний термін за їх думкою має такі ознаки: економічна рівновага підприємства; конкурентоздатність підприємства; економічна свобода підприємства; економічний розвиток підприємства; гармонійна взаємодія підприємства із зовнішнім середовищем [1, с. 130] І. В. Колодяжна та К. А. Букріна трактують термін «економічна безпека підприємства» як «стан захищеності його важливих інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз для забезпечення стабільності та прогресування в сьогоденні та майбутньому» [2, с. 136]. О. Полінкевич і В. Чешук розглядають його як «стан його діяльності, при якому відбувається найефективніше використання ресурсів та ринкових можливостей, що попереджає внутрішні й зовнішні загрози, здійснює стійкий, повноцінний і довготривалий розвиток» [3, с. 54]. При цьому науковці наголошують на

складниках, що зумовлюють поняття «економічна безпека підприємства»: фінансовий; інтелектуальний і кадровий; техніко-технологічний; політико-правовий; інформаційний; екологічний; силовий.

Позиції щодо «найбільш ефективного використання ресурсів і підприємницьких можливостей» дотримується також А. Янігло [6, с. 71]. Під час проведення дослідження науковці В. І. Ткачук і М.І. Яремова доцільно наголошують на необхідності, під час визначення дефініції «економічна безпека підприємства», врахування специфіки господарської діяльності, яку здійснює підприємство, а також зазначають, що дотримання економічної безпеки «передбачає досягнення стійкого стану, при якому, система економічної безпеки з реактивною швидкістю нейтралізує наслідки внутрішніх чи зовнішніх загроз або мінімізує їх прояв на будь-яку із складових: кадрову, екологічну, ринкову, фінансову, техніко-технологічну, енергетичну, виробничу, інформаційну та правову безпеку» [5, с. 3]. Вважаємо, що така «реактивна швидкість» може бути застосована виключно на базі високо організованої системи управління.

О.М. Ляшенко у своєму дослідженні трактує економічну безпеку підприємства як «міри економічної свободи підприємства, що досягається внаслідок керованого процесу взаємоузгодження економічних інтересів стейкхолдерів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища підприємства, який має на меті протистояння загрозам економічній безпеці підприємства та потребує необхідних для такого протистояння ресурсів» [6, с. 60].

М.Ю. Журавель, Т.В. Полозова та О.В. Стороженко пропонують виділяти три рівні економічної безпеки підприємства: «на поточному рівні пропонується виділяти фінансову, морально-психологічну, силову та інформаційну безпеку, на тактичному рівні – виробничо-технічну, кадрову, комерційну та правову безпеку, на стратегічному рівні – інноваційно-технологічну, інтелектуальну, ринкову, екологічну та безпеку репутації» [7, с. 106].

Аналізуючи підходи науковців до трактування дефініції «економічна безпека підприємства», можна стверджувати про тенденцію до виділення власне системи економічної безпеки підприємства. Вважаємо доцільним такий підхід, оскільки в архітектурі управління підприємством саме система економічної безпеки слугує первісним захисним модулем. У цьому сенсі, в разі високоефективної організаційної складової, можна стверджувати про безперервний синергетичний ефект системи управління і системи економічної безпеки через їх дуальний взаємозв'язок і взаємовплив.

Отже, в умовах економічних реформ та перетворень, для реалізації стратегії сталого економічного розвитку підприємства через прийняття

виважених управлінських рішень, пропонуємо визначати систему економічної безпеки як комплекс перманентних дій та адаптованих технологій, спрямованих на: збереження матеріальних і нематеріальних активів підприємства від потенційних та реальних загроз; усунення або мінімізацію ризиків, пов'язаних із господарською діяльністю підприємства; підвищення стійкості та адаптації господарюючого суб'єкта та його здатності до відтворення. Визначальним у забезпеченні якості управління підприємством є безперервний моніторинг системи економічної безпеки на відповідність встановленим показникам. Тобто, актуальним залишається безпосередня участь системи моніторингу у процесах управління підприємством як власне його елемента, а також систематичний характер досліджень.

Інформаційні джерела:

1. Сосновська О. О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. Облік і фінанси. 2018. № 3. С. 124-132
2. Колодяжна І. В., Букріна К. А. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 23. Ч. 1. С. 135-140.
3. Чешук В., Полінкевич О. Суть та значення економічної безпеки підприємств у новій економіці. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2017. С. 52-56.
4. Яниогло А. Комплексная система обеспечения экономической безопасности предприятия [Электронный ресурс] / А. Яниогло // *Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal*. –2015. –Vol.1. – No.1. – С. 69–79. – Режим доступа: www.are-journal.com
5. Ткачук В. І., Яремова М. І. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств. Ефективна економіка. 2019. № 6. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7100>
6. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. / О. М. Ляшенко. – 2-ге вид., пере - робл. – К. : НІСД, 2015. – 348 с.
7. Журавель М. Ю. Ключові задачі економічної безпеки підприємства / М. Ю. Журавель, Т. В. Полозова, О. В. Стороженко // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. – 2014. - № 7. – С. 105-112